

de komst der Japanners verdeeld was geweest. Benoemd tot resident¹ werden slechts Japanners: zeventien, geen Indonesiërs. De nieuwe residentiekantoren kenden maar vier afdelingen: voor Algemene Zaken, voor Bestuurszaken, voor Economische Zaken en voor Politie-aangelegenheden. De Japanse residenten waren òf gepensioneerde officieren òf bestuursambtenaren uit andere door Japan bezette gebieden òf hoofdambtenaren van departementen te Tokio; zij maakten zich bijna allen door hun hooghartig optreden gehaat. De ambtenaren van hun kantoren waren òf Japanners òf Indonesiërs – die Indonesiërs hadden weinig in te brengen, 'in truth', aldus na de oorlog een der inheemse regenten van Midden-Java, *Raden Adipati Ario Soedjiman Martadiredja Gandasoebrata*, 'it was these Japanese officials who held the leadership and the power.'²

★

Java kende bij het begin van de Japanse bezetting achttien z.g. stadsgemeenten en in twee daarvan, Buitenzorg en Madioen, was een Indonesiër burgemeester; overal elders waren dat Nederlanders. De gemeentelijke secretarieën werden in augustus '42 in drie bureaus gesplitst: Algemene Zaken, Economische Zaken en Maatschappelijk Werk (sociale hulpverlening). Ook hier kwamen op belangrijke posten Japanners terecht. Bovendien waren in juni in de vier belangrijkste stadsgemeenten: Batavia, Bandoeng, Semarang en Soerabaja, Japanners tot burgemeester benoemd. Het bericht van die benoemingen trof, aldus een inheems rapport dat aan het Japans militair bestuur werd voorgelegd,

'gelijk een donderslag bij heldere hemel. Voor de Indonesische intellectuelen lijkt dit ongeloofwaardig. In Indonesische politieke kringen heerst hierdoor grote opschudding . . . Men zegt: 'Wanneer men reeds voor het burgemeestersambt Japanners aanstelt, wat zal men dan krijgen in de hogere staatsambten?''³

Inderdaad, de Japanners reserveerden bijna al die hogere staatsambten

¹ Hun titel werd 'gouverneur', maar wij willen met het oog op de historische continuïteit de traditionele term 'resident' aanhouden. ² Gandasoebrata: *An account of the Japanese occupation of Banjoemas Residency, Java, March 1942–August 1945* (Cornell University, Dept. of Far Eastern Studies, Southeast Asia Program, Data Paper 10 (1953)), p. 8 (verder aan te halen als: Gandasoebrata: *Banjoemas*). ³ Aangehaald in *NI*, p. 549–550.